



ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА “КРОК”

ПРОГРАМА

фахового випробування

**для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
освітньо-наукова програма «Економіка»,
спеціальність 051 «Економіка»,**

Автори: Румик І.І., д.е.н., професор

Радіонова І.Ф., д.е.н., професор

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри
економіки та фінансів
(протокол № 10 від «08» березня 2024 р.)
завідувач кафедри економіки та фінансів
_____ Ігор РУМИК

Київ - 2024

ЗМІСТ

| | |
|--|-----------|
| ВСТУП..... | 3 |
| ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБОВУВАННЯ | 4 |
| • РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ЕКОНОМІКИ: МАКРО – ТА МІКРОЕКОНОМІКА | 4 |
| • РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА | 5 |
| • РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА | 6 |
| • РОЗДІЛ 4. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧА | 8 |
| СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА | 9 |
| СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАННЯХ | 9 |
| РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА | 11 |

ВСТУП

Загальні положення. Вступ на освітньо-наукову програму «Економіка» для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії відбувається за результатами фахового вступного іспиту.

Вимоги до вступників. Вступник повинен мати ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста за будь-якою спеціальністю та довести свою здатність здійснювати наукове дослідження за спеціальністю «Економіка», презентуючи свою дослідницьку пропозицію, яка подається при вступі на програму, та знання й вміння під час відповіді на питання екзаменаційного білету.

Особливості програми. Програма вступного іспиту за спеціальністю «Економіка» побудована у такий спосіб, щоб дати можливість вступникові виявити рівень володіння категоріальним апаратом економічної науки, розуміння основних залежностей між економічними процесами та явищами, здатність аналізувати економічні ситуації та обґрунтовувати свої твердження в процесі дискусії.

Змістова частина програми містить три розділи, які охоплюють:
теорію економіки (макро- та мікроекономіку),
національну економіку,
економіку підприємства.

Програма вступного іспиту, крім відповідей на питання трьох змістових розділів, передбачає презентацію дослідницької пропозиції вступника. Відповідно, вступникові дається можливість виявити вміння вести дискусію з питань, що містяться в дослідницькій пропозиції.

Порядок проведення іспиту визначається Положенням про приймальну комісію «Університету економіки та права «КРОК» та Положенням про конкурсний відбір при вступі на програми для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ЕКОНОМІКИ: МАКРО – ТА МІКРОЕКОНОМІКА

Макроекономіка. Макроекономіка як наука про загальну рівновагу. Методологія макроекономіки. Позитивний і нормативний аспекти макроекономіки. Макроекономічні теорії: кейнсіанська та посткейнсіанська, неокласична, монетаризму, раціональних сподівань: особливості та відмінності

Система національних рахунків (СНР) та макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний дохід (ВНД). Інституційні сектори та загальний економічний кругообіг в СНР.

Сукупний попит та сукупна пропозиція як макроекономічні категорії: зміст, структура, фактори впливу. Модель AD-AS у поясненні загальної економічної рівноваги.

Національне (сукупне) споживання, заощадження та інвестиції: зміст, функції, фактори впливу. Явище сукупних витрат. Кейнсіанська модель «Витрати – випуск». Мультиплікатор державних витрат. Вплив витрат на сукупний випуск.

Рівновага національного ринку за моделлю IS–LM: зміст та інтерпретація функцій моделі. Модель IS-LM як аналітичний інструментарій макроекономічної політики. Фіскальна політика держави: цілі, інструменти, грошовий мультиплікатор. Монетарна політика держави: цілі, інструменти, мультиплікатор грошової бази.

Інфляція та безробіття як макроекономічні явища: зміст, способи оцінювання, фактори впливу. Модель Філіпса (Ph) як теоретична конструкція для пояснення взаємозв'язку інфляції та безробіття.

Макроекономічна динаміка. Види та причини економічних циклів. Економічне зростання: зміст, особливості вимірювання, фактори впливу. Теоретичні моделі економічного зростання (Харрода-Домара, Солоу, моделі ендогенного зростання) та їх застосування

«Відкрита економіка»: макроекономічний зміст поняття. Зовнішні економічні відносини: форми відносин та особливості їх державного регулювання. Макроекономічні пропорції торгового та платіжного балансів країни.

Економічна невизначеність: зміст, прояви, способи оцінювання, інструменти обмеження. Економічна невизначеність економіки в період війни. Особливості організації економіки в її післявоєнному відновленні.

Мікроекономіка. Мікроекономіка як наука про поведінку та вибір економічних суб'єктів. Нормативний та позитивний аспекти мікроекономіки.

Теорія попиту і пропозиції: функції, чинники впливу, закони ринкового попиту та пропозиції. Ринкова ціна. Еластичність попиту та пропозиції за ціною.

Теорія споживчого вибору. Споживчі переваги. Загальна та гранична корисність споживача. Функція корисності. Рівновага споживача. Максимізація корисності споживача при бюджетному обмеженні.

Теорія виробництва. Виробнича функція. Закон спадної віддачі (продуктивності) ресурсів. Економічні, бухгалтерські, альтернативні витрати виробництва. Постійні, змінні, сукупні, середні, граничні витрати. Закон максимізації прибутку за досконалої конкуренції. Ознаки досконалої конкуренції. Закон максимізація прибутку при монополії. Суть та ознаки монополістичної конкуренції та олігополії.

Ринки факторів виробництва. Структура факторів виробництва (ресурсів). Попит фірми на ресурси. Ринкова пропозиція ресурсів. Попит на працю як на ресурс. Рівень зарплати і гранична продуктивність праці. Пропозиція праці. Заробітна плата як чинник пропозиції праці. Конкурентні та неконкурентні ринки ресурсів.

Капітал як фактор виробництва. Основний і оборотний капітал. Поняття дисконтованої вартості капіталу. Інвестиції в капітал та інвестиційні рішення фірми. Ринкова ставка відсотка та інвестиції підприємців.

Ринок природних ресурсів. Особливості формування ціни на ринку природних ресурсів.

Невдачі (лакуни, відмови) ринку. Роль держави в регулюванні ринку.

Невизначеність в економіці. Ринки з асиметричною інформацією. Ринкові ризики. Страхування та розподіл ризиків

Позаринкові впливи і суспільні блага. Зовнішні ефекти (екстерналії). Негативні та позитивні екстерналії та їх інтерналізація. Суспільні блага: визначальні ознаки та відмінності від приватних благ. Попит на суспільні блага та їх пропозиція.

РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Потенціал національної економіки. Національне багатство країни: економічний зміст та структура. Фактори нагромадження національного багатства. Елементи нефінансових та фінансових активів в структурі багатства. Людський, науково-технічний та природний потенціал в формуванні національного багатства.

Структура національної економіки: за інституційними секторами, за видами діяльності (галузева структура), за технологічними укладами. Регіональна структура економіки. Структурні зрушення в економіці: зміст та обґрунтування необхідності структурних зрушень.

Відтворення національної економіки. Основні пропорції реального сектору національної економіки: за Системою національних рахунків та за балансом витрати-випуск. Фінансовий сектор національної економіки: зміст, структура, інститути. Монетарний сектор національної економіки: зміст, структура, інститути. Фінансовий сектор національної економіки: зміст, структура, інститути. Зовнішньоекономічний сектор національної економіки: зміст, структура, інститути.

Держава як суб'єкт національної економіки. Держава у створенні національного продукту: суспільні блага та публічні сервіси. Державний сектор економіки. Держава у регулюванні національної економіки: цілі, інструменти регулювання, інститути економічної влади. Моделі державного регулювання економіки: ліберальна, патерналістська, автократична, демократична. Національні моделі державного регулювання. Ефективність державного регулювання: зміст та особливості оцінювання.

Планування та програмування національної економіки. Стратегічне планування: зміст та види стратегій національного розвитку. Програмування: зміст та види національних програм.

Національна економіка у глобальному середовищі. Конкурентна спроможність національних економік: зміст та особливості оцінювання рівня. Індекс глобальної конкурентоспроможності та місце в рейтингу країн світу. Фактори конкурентоспроможності національної економіки

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Види та організаційно-правові форми підприємств. Приватне, колективне, кооперативне підприємство. Господарські товариства з повною та обмеженою відповідальністю, командитні, акціонерні товариства. Приватні та публічні акціонерні товариства. Форми об'єднання підприємств. Середовище функціонування підприємств.

Продукція підприємства. Класифікація товарів та послуг, за Державним класифікатором. Номенклатура продукції. Асортимент. Валова, товарна, чиста продукція. Кінцева та проміжна продукція

Виробнича структура підприємства. Основні, обслуговуючі та побічні підрозділи. Виробнича інфраструктура підприємства. Соціальна інфраструктура підприємства.

Системи, функції та методи управління підприємством. Організаційні структури управління підприємством: лінійна, лінійно-штабна, функціональна, лінійно-функціональна, проектна, матрична.

Планування як основна функція управління підприємством. Стратегічне тактичне та оперативне планування підприємства. Бізнес-план підприємства.

Персонал підприємства: зміст та структура. Показники руху персоналу. Визначення чисельності персоналу підприємства. Продуктивність праці. Оплата праці: зміст та принципи формування. Структура заробітної плати. Тарифна сітка, ставка, тарифні коефіцієнти. Системи оплати праці. Формування фонду заробітної плати на підприємстві.

Капітал (основні фонди) підприємства. Класифікація основних фондів. Облік наявності та руху основних фондів. Первісна, відновна, залишкова та ліквідаційна вартість основних фондів. Амортизація та відтворення основних фондів. Показники ефективності використання основних фондів.

Нематеріальні активи підприємства: зміст та структура. Правовий захист інтелектуальної власності. Підходи в оцінці вартості нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів.

Оборотні засоби підприємства: зміст та структура. Джерела фінансування оборотного капіталу. Показники оцінювання оборотного капіталу.

Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства. Джерела фінансування інвестицій. Оцінка ефективності інвестицій. Класифікація інновацій. Суб'єкти інноваційної діяльності. Джерела фінансування інновацій. Форми інноваційної діяльності. Венчурний капітал. Технопарки. Технополіси.

Фінансові результати діяльності підприємства. Валовий прибуток. Прибуток/збиток від операційної діяльності. Фінансовий результат. Чистий прибуток. Оподаткування прибутку підприємств Використання чистого прибутку підприємств, за різних форм власності.

Ефективність діяльності підприємства. Показники ефективності. Інформаційна база для аналізу ефективності роботи підприємства. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства.

Моделі розвитку підприємства. Циклічний, кризовий, інноваційний розвиток підприємства. Інструментарій аналізу розвитку підприємства: методика BSC, концепція вартості бізнесу. Реінжиніринг бізнес-процесів. Реструктуризація підприємства. Санація підприємства. Економічна безпека підприємства: зміст та стратегії економічної безпеки підприємства.

РОЗДІЛ 4. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧА

Презентація дослідницької пропозиції складається з таких частин:

- доповідь вступника до аспірантури/докторантури;
- відповіді на поставлені запитання.

Доповідь складається із трьох смислових частин, які відповідають за змістом вступу, основній частині та передбачуваним висновкам наукової роботи. У вступі доповіді обґрунтовують актуальність досліджуваної теми, формулюють об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Основна частина, насамперед, розкриває суть, методiku й особливості організації та проведення наукового дослідження. У висновках передбачають основні результати дослідження, перспективи їх практичного використання.

Доповідь за поданою дослідницькою пропозицією можна супроводжувати демонстрацією слайдів, виконаних з використанням програмного продукту Microsoft PowerPoint. Кожен слайд має бути сформований чітко, лаконічно, не містити неоднозначних формулювань.

Рекомендації щодо складання дослідницької пропозиції вступниками до аспірантури та докторантури Університету «КРОК» містяться у Правилах прийому до аспірантури і докторантури ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (Додаток А).

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Екзаменаційний білет охоплює чотири питання, три з яких стосуються власне змісту спеціальності «Економіка», а четверте – дослідницької пропозиції здобувача. Приклад екзаменаційного білета подано далі.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

Перше питання: Виробнича функція. Закон спадної віддачі (продуктивності) ресурсів.

Друге питання. Фінансовий сектор національної економіки: зміст, структура, інститути.

Третє питання. Нематеріальні активи підприємства: зміст та структура. Правовий захист інтелектуальної власності. Оцінка вартості нематеріальних активів.

Четверте питання. Обґрунтуйте важливість сформульованого Вами в дослідницькій пропозиції напрямку та його актуальність.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАННЯХ

Оцінювання відповідей на вступному випробуванні здійснюється на основі вимог до знань та вмінь вступників на освітньо-наукову програму 051 «Економіка», а результати оцінювання подаються в балах.

Максимальна кількість балів за кожне питання вступного випробування становить 25 балів. Відтак, загальний максимальний бал може становити 100 балів.

Відповідність між балами, які набрав вступник, та рівнем його досягнень під час вступного іспиту презентована в таблиці:

Критерії підсумкового оцінювання

| Проміжок за накопичувальною шкалою Університету | Оцінка чотирибальною національною шкалою |
|---|--|
| 90 та вище | відмінно |
| 70–89 | добре |
| 50–69 | задовільно |
| 1–49 | незадовільно |

Оцінка «відмінно» означає, що знання вступника є глибокими та системними, вступник вміє їх застосовувати в аналізі економічних ситуацій та володіє навичками обґрунтовування власної позиції в науковій дискусії.

Оцінка «добре» означає, що знання вступника є глибокими та системними, але вступник не виявив достатніх вмінь їх застосовувати в аналізі економічних ситуацій та не володіє навичками обґрунтування власної позиції в науковій дискусії

Оцінка «задовільно» означає, що знання вступника є достатньо глибокими, але не системними, вступник не виявив вмінь їх застосовувати в аналізі економічних ситуацій та не володіє навичками обґрунтування власної позиції в науковій дискусії.

Оцінка «незадовільно» означає, що знання вступника не є глибокими та системними, вступник не виявив вмінь їх застосовувати в аналізі економічних ситуацій та не володіє навичками обґрунтування власної позиції в науковій дискусії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Макроекономіка

1. Економіка відновлення: навчальний посібник / за ред. В.І. Грушка. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2023. 205 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/grushko_0024.pdf
2. Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему: Монографія / за ред. В.І. Грушка. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2021. 503 с. DOI: <https://doi.org/10.31732/EU>
3. The economics of uncertainty: content, evaluation, and regulation: collective monograph /edited by Iryna Radionova. - Tallinn: Scientific Center of Innovative Researches OU, 2022. URL https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0012.pdf
4. Економіка невизначеності: зміст, оцінювання, регулювання: колективна монографія. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2021.
5. Campante F., Sturzenegger F., Velasco A. Advanced Macroeconomics. An Easy Guide. LSE Press, 2021. URL: https://eprints.lse.ac.uk/112475/3/Velasco_advanced_macro_economics_an_easy_guide_published.pdf
6. Інструменти мікро-і макроекономіки в публічному управлінні: навчальний посібник/ В.П. Якобчук [та інші]; за ред. В. П. Якобчук. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 406 с.
7. Ques J.T. Advanced Macroeconomics. Universitat Oberta de Catalunya. URL: [https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/141227/2/Advanced%20macroeconomics Module%201 Advanced%20macroeconomics.pdf](https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/141227/2/Advanced%20macroeconomics%20Module%201%20Advanced%20macroeconomics.pdf)
8. Економічна теорія. Політекономія: підручник/ за ред. В.Д, Базилевича. 9-те вид., доп. Київ: Знання, 2014. 710 с
9. Люльов О. В. Макроекономічна стабільність національної економіки: монографія. Суми: Університетська книга, 2020. 261 с.
10. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки: монографія/ І.Ф. Радіонова [та ін.]; за наук. ред. І. Ф. Радіонової. Київ: Університет економіки та права "КРОК", 2017. 240 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0001.pdf
11. Солонінко К. С. Макроекономіка: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 200 с.

Мікроекономіка

1. Мікроекономіка: підручник/ А. І. Ігнатюк [та ін.]; за ред. А. І. Ігнатюк. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. 420 с.
2. Інструменти мікро-і макроекономіки в публічному управлінні: навчальний посібник/ В. П. Кобчук [та інші]; за ред. В. П. Якобчук. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 406 с.

3. Pindyck R. Rubinfeld D. Microeconomics (The Pearson series in economics) 2018. URL: <https://nibmehub.com/opac-service/pdf/read/Microeconomics.pdf>
4. Мікроекономіка: підручник/ за ред. В. М. Тарасевича. Київ: Знання, 2012. 134 с. (Вища освіта XXI століття)
5. Економічна теорія. Політекономія: підручник/ за ред. В.Д. Базилевича. 9-те вид., доп.. Київ: Знання, 2014. 710 с

Національна економіка

1. The development of innovations and financial technology in the digital economy: monograph. OÜ Scientific Center of Innovative Research. 2023. 230 p. PP. 170-188. DOI: <https://doi.org/10.36690/DIFTDE-2023-170-188>
2. Business model innovation in the digital economy: monograph. Pussi, Estonia. OÜ Scientific Center of Innovative Research. 2023. 208 p. P. 99-120. DOI: <https://doi.org/10.36690/BM-ID-EU>
3. Економіка публічного сектору: навчальний посібник/ В. П. Якобчук [та інші]; за ред. В. П. Якобчук. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 496 с
4. Економічна теорія. Національна економіка: підручник/ за ред. В. М. Тарасевича. Київ: Знання, 2012. 270 с. (Вища освіта XXI століття)
5. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки: монографія/ І. Ф. Радіонова [та ін.]; за наук. ред. І.Ф. Радіонової. Київ: Університет економіки та права "КРОК", 2017. 240 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0001.pdf
6. Радіонова І. Ф., Усик В. І. Макроекономічний аналіз національної економіки: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 304 с.
7. Савченко В. Ф. Національна економіка: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 309 с. (Вища освіта XXI століття)
8. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2011. 432 с.

Економіка підприємства

1. Горбач Л. М., Котляров В. О. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім "Кондор", 2021. 620 с
2. Економіка підприємства [Текст] : підручник / за заг. ред. Л. Г. Липич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-29.pdf>
3. Економіка підприємства: підручник/ за ред. Л.Л. Ковальської, І. В. Кривов'язюк. Київ: Видавничий дім "Кондор", 2020. 700 с.
4. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навчальний посібник. Вид. 2-ге перероб. і доп. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 596 с.
5. Кулішов В.В. Економіка підприємства : теорія і практика: навчальний посібник/ В.В. Кулішов. 2-е вид., перероб. і доп. Львів: Магнолія 2006, 2015. 228 с.
6. Швець Л. П., Доберчак Н. І. Економіка виробництва: навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000, 2015. 258 с. (Вища освіта в Україні)